

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/135/2017
Identifikačné číslo spisu: 1417200481
Dátum vydania rozhodnutia: 22.11.2017
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1417200481.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú C. C., narodenú M. XXXX, bytom u matky, zastúpenú Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava ako opatrovníkom, matky X. C., bývajúcej v J., zastúpenej Mgr. Alexandrou Rapiovou, advokátkou v Bratislave, Dobrovičova 6 a otca X. C., bývajúceho v D., zastúpeného JUDr. Gabrielou Zelemovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Heydukova 16, o neodkladné opatrenie, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 25P/14/2017, o dovolaní otca proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 24. marca 2017 sp. zn. 11CoP/95/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) zhora označeným uznesením na odvolania oboch rodičov maloletej čiastočne potvrdil uznesenie Okresného súdu Bratislava IV (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 25. januára 2017 č. k. 25P/14/2017-16 a to v časti určenia maloletej predbežného výživného 80 eur mesačne (a zodpovedajúcej zmeny skoršieho rozhodnutia o výživnom); v časti styku potom uznesenie prvoinštančného súdu (ktorým došlo k úprave skôr určeného rozsahu styku otca s maloletou na každý nepárny kalendárny týždeň od piatka od 17.00 hod. do soboty do 10.00 hod., tu inak s výslovným uvedením nezájmu prvoinštančného súdu na zmene skoršieho rozhodnutia o takejto otázke) zmenil tak, že neodkladné opatrenie v tejto časti nenariadil. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie vecnou správnosťou preskúmaného uznesenia súdu prvej inštancie v časti zvýšenia výživného, kde odvolacie námietky otca vyhodnotil ako nedôvodné, resp. protirečivé, keď z argumentácie otca sú zrejme zvýšené výdavky na potreby maloletej, ktoré v podstatnej miere zabezpečuje matka. Naopak pri výroku o styku nevzhladol dôvod na jeho rozšírenie, vychádzajúc zo znaleckého dokazovania vykonaného vo veci samej, v ktorom znalkyňa navrhla menší rozsah styku otca s maloletou pre konflikty otca a matky, a práve z dôvodu, že v konaní o neodkladnom opatrení súd nevykonáva dokazovanie, mal zohľadniť záver znalkyne. Odvolací súd však poukázal na potrebu vykonania riadneho dokazovania v konaní vo veci samej, aby bolo možné vyhodnotiť aj odvolacie

argumenty otca.

2. Proti takémuto uzneseniu odvolacieho súdu podal včas dovolanie otec (ďalej tiež len „dovolateľ“). Navrhol zrušenie uznesenia odvolacieho súdu s vrátením mu veci na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil porušením jeho práv v konaní pred súdom v tej miere, že tým bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z., ďalej len „C. s. p.“) v spojení s § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku č. 161/2015 Z. z. (ďalej len „C. m. p.“), ku ktorému prišlo tým, že z odôvodnenia rozhodnutia prvoinštančného ani odvolacieho súdu nevyplýva, ako sa sudy vysporiadali s jeho argumentáciou o tom, čo mu svojimi rozhodnutiami ako otcovi maloletej spôsobili a tiež ako zmenili kvalitu jeho styku s maloletou. Odôvodnenie uznesenia odvolacieho súdu považuje za arbitrárne a nepreskúmateľné, pretože z neho nevyplýva, aké konkrétne ohrozenie pomerov maloletej mal súd na mysli, keď tvrdí, že účelom neodkladného opatrenia je rýchla a dočasná úprava ohrozených pomerov maloletého dieťaťa. Neobstojí podľa neho záver súdu o dočasnosti neodkladného opatrenia, ktorého právna úprava (podľa teraz platných právnych procesných predpisov, platných aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu, uvedená v C. s. p. a v C. m. p.) upustila od línie dočasnosti poskytnutej ochrany, teda neodkladné opatrenie trvá neurčený čas a súd môže naopak určiť, že bude trvať len po určený čas (§ 340 C. m. p.). Poukázal na čl. 2 a 4 Základných princípov C. m. p., podľa ktorých sa sudy neriadili, keď nekonali v najlepšom záujme maloletej, keďže dieťa nemá plnohodnotný styk strávený s otcom, ktorý za dieťaťom dochádza do iného okresu (cez viac okresov). On (dovolateľ) je znevýhodňovaný a obmedzovaný v realizácii svojich rodičovských práv a maloletá je obmedzovaná v rozpore s jej najlepším záujmom pri rozvíjaní a prehľbovaní väzieb k otcovi. Z odôvodnení prvoinštančného, či odvolacieho rozhodnutia nevyplýva ani, ako sa sudy vysporiadali s vôľou maloletej, prejavenu pred kolíznym opatrovníkom, tráviť s otcom dlhší čas a aj u neho prespávať. Z odôvodnenia nevyplýva ani, aké tvrdenia má súd za osvedčené a prečo ich považuje za dostatočné a rozhodnutie odvolacieho súdu zjavne poškodzuje práva maloletej.

3. Matka navrhla dovolanie zamietnuť, majúc za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je správne a to aj z pohľadu záverov znaleckých dokazovaní vykonaných v konaní vo veci samej (o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletej na čas do rozvodu, vedenom Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn. 25P/247/2015), pričom kontrolný znalecký posudok potvrdil závery znalkyne v prvom znaleckom posudku, a teda znalec neodporučil kontakt otca s maloletou v takom rozsahu, aby maloletá u otca prespávala bez toho, aby otec prešiel nejakou psychologickou intervenciou.

4. Opatrovník súhlasil s rozhodnutím odvolacieho súdu v časti výživného, styk potom navrhol upraviť v zmysle kontrolného znaleckého posudku, súhlasiac s rozšírením styku maloletej s otcom vrátane jej prespávania u otca, keďže na základe šetrenia v domácnosti oboch rodičov boli zistené vyhovujúce podmienky pre zdravý vývin maloletej.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p. a § 2 ods. 1 C. m. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania, v neprospech ktorého bolo uznesenie odvolacieho súdu vydané (§ 424 C. s. p. a § 2 C. m. p.), riadne zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné a je potrebné ho odmietnuť.

6. Podľa § 2 ods. 1 C. m. p. na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

7. Podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane (tu rozumej aj účastníkovi konania podľa C. m. p. - pozn. najvyššieho súdu), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. K porušeniu práva na spravodlivý proces došlo podľa dovolateľa tým, že nedostatočným a nepreskúmateľným rozhodnutím odvolacieho súdu (rozumej jeho odôvodnením - opäť pozn. najvyššieho

súdu) mu súd odňal možnosť konať pred súdom, keď mu znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva a maloletej odňal právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť, ako jej to zaručuje čl. 41 ods. 4 Ústavy SR (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a Dohovor o právach dieťaťa, a to bez akéhokoľvek odôvodnenia najvyššieho záujmu maloletého dieťaťa.

9. K právu na spravodlivý súdny proces je potrebné uviesť, že je jedným zo základných práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces však pre účastníka (resp. v spore stranu sporu) nevyplýva jeho právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil s a ním predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa s ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

10. Najvyšší súd sa vzhľadom na argumentáciu dovolateľa nespravodlivosťou procesu osobitne zaoberal dôvodnosťou tej námietky otca, podľa ktorej mu mal odvolací súd svojím postupom znemožniť, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (v ktorom prípade ide o procesnú obdobu skoršieho postupu súdu odnímajúceho účastníkovi možnosť konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. - do tretice pozn. najvyššieho súdu) a to tým, že svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil (urobil ho nepreskúmateľným).

11. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania (dnes strany), priznávaných mu procesným právom. O takúto procesnú vadu ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne inými všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi jeho procesné práva.

12. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v odvolacom konaní nemá (nemusí) odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní rozhodujúci význam, zostali sporné (resp. v prvej inštancii nezodpovedané - už štvrtá poznámka dovolacieho súdu) alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvoinštančného rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, keď z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti, objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia (II. ÚS 76/07).

13. Pokiaľ šlo o námietku arbitrárnosti (nepreskúmateľnosti) odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, k tejto sa vyjadril na zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyšší súd 3. decembra 2015 v stanovisku, publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého k odňatiu možnosti konať pred súdom dôjde len výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu.

14. Z obsahu spisu v prejednávanej veci však podľa najvyššieho súdu nevyplýva žiadna skutočnosť, ktorá by odôvodňovala použitie záveru stanoviska najvyššieho súdu o výnimočnosti takejto okolnosti. Dovoláním napádané rozhodnutie totiž uvádza k okolnostiam prejednávanej veci aj úvahy súdu, ktoré ho viedli k potvrdeniu rozhodnutia súdu prvej inštancie v časti výšky výživného a zmene rozhodnutia v časti nariadenia neodkladného opatrenia. Skutočnosť, že sa nevyjadroval ku každej námietke dovolateľa, nemôže byť dôvodom, ktorý by spôsoboval nespravodlivosť takeého procesu, najmä za situácie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu je za stavu súbežného behu konania vo veci samej len (tu bez ohľadu na polemiky o dočasnosti takeého opatrenia) rozhodnutím zabezpečujúcim stabilitu vzťahov do rozhodnutia vo veci samej, ktoré môže vychádzať len z o skutočností zistených v inom konaní (s

prihliadnutím k tomu, že v konaní predchádzajúcom vydaniu neodkladného opatrenia sa dokazovanie nevykonáva).

15. Ani dovolaním akcentované nevysporiadanie sa odvolacieho súdu s námietkou absencie odôvodnenia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa v rozhodnutí odvolacieho súdu nemožno považovať za postup odnímajúci účastníkom konania možnosť konať pred súdom. Nemusí tu ísť o výslovné (doslovné) špecifikovanie jednotlivých kritérií záujmu dieťaťa súdom (v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu), pokiaľ je tento záujem zahrnutý v odôvodnení (podloženom skutkovými zisteniami) s vyústením do rozhodnutia, ktoré mu tvorí primeraný podklad a je s odôvodnením vo vzájomnej zhode.

16. Rovnako tak nemožno potom prihliadnuť ani na námietku otca o nedostatočnom odôvodnení ohrozených pomerov maloletej, ktoré by odôvodňovali rýchlость a dočasnosť neodkladnej úpravy, keďže z odôvodnenia napádaného uznesenia odvolacieho súdu a zo spisu je dostatočne zrejmé, že vo vzťahu k maloletému dieťaťu v súbežne prebiehajúcom konaní vo veci samej (v rámci ktorého boli zadovážené už i viaceré znalecké posudky) je možné vyvodit' naliehavosť a potrebu určenia minimálne základnej úpravy styku otca s dieťaťom (v čom si inak otec protirečí, keď naliehavosť vo vzťahu k styku s dieťaťom vidí, ale vo vzťahu k zvýšeniu výživného na maloletú nie).

17. Odvolací súd však najmä svojim zmeňujúcim rozhodnutím (o nenariadení neodkladného opatrenia, rovnajúceho sa účinkami zamietnutiu návrhu či nezistenia dôvodov pre vydanie rozhodnutia, kvôli ktorému súd začal konanie bez návrhu) uviedol styk (v rámci možností daných mu povahou inštitútu neodkladného opatrenia aj konkrétneho spôsobu naloženia súdu prvej inštancie s návrhom otca, považovaným len za podnet k začatiu konania bez návrhu) na pravú mieru, keďže v opačnom prípade (rozumej pri potvrdení uznesenia súdu prvej inštancie aj v časti styku alebo takej jeho zmene, v rámci ktorej by bol ponechaný stav nedotknutia skoršieho rozhodnutia o rovnakej otázke) by k pôvodnej úprave styku (na základe rozhodnutia z 20. januára 2014 vo veci sp. zn. 25P/346/2013, na základe ktorého je otec oprávnený stýkať sa s maloletou každý párný kalendárny týždeň v utorok a štvrtok v čase od 17.00 hod. do 19.00 hod. a každý nepárny kalendárny týždeň v stredu v čase od 17.00 hod. do 19.00 hod. a v sobotu od 10.00 hod. do 18.00 hod.) pribudlo rozhodnutím prvoinštančného súdu založené paralelné (a so skoršou úpravou si zjavne protirečiacie) oprávnenie otca mať dieťa v nepárnom kalendárnom týždni aj od piatka od 17.00 hod. do soboty 10.00 hod. (kedy by sa takto otec mal dostaviť podľa všetkého k matke len na to, aby jej maloletú odovzdal a okamžite si ju hneď i prevzal na ďalší styk majúci pokračovať až do 18.00 hod. rovnakého dňa).

18. K argumentu dovolateľa o význame neodkladného opatrenia, ktoré už nemá byť (v zmysle novej právnej úpravy) charakteristické svojou dočasnosťou, sa žiada uviesť, že neodkladné opatrenie je síce v zmysle nového procesného právneho poriadku možné považovať aj za samostatný inštitút ošetrovania určitých vzťahov, či situácie, avšak pokiaľ predpokladá pokračovanie v konaní vo veci samej (§ 360 ods. 2 C. m. p.), nie je možné považovať rozhodnutie vo forme neodkladného opatrenia za definitívne rozhodnutie. Toto totiž slúži len na neodkladné usporiadanie vzťahov účastníkov rozhodnutím, ktoré bude predchádzať rozhodnutiu v konaní vo veci samej (čomu slúži aj možnosť súdu prijať v neodkladnom opatrení rovnaký výrok ako v neskôr vydanom rozhodnutí o veci samej). Neodkladné opatrenie, pokiaľ sa v konaní o ňom nevykonáva dokazovanie (čo samotný inštitút v záujme rýchlosti konania ani nepredpokladá), nemôže byť postavené na roveň rozhodnutiu vo veci samej, keď výlučne v konaní vo veci samej má súd možnosť náležite zhodnotiť všetky okolnosti prípadu, vzťahov účastníkov a vyhodnotenia tiež všetkých dôkazov, smerujúcich k rozhodnutiu vo veci samej, upravujúcemu vzťahy účastníkov definitívne (v konaniach, o ktorých je reč, samozrejme s výhradou novej zmeny pomerov).

19. Pre úplnosť inak možno dodať, že hoci úprava zmätočnosťnej vady konania, predstavovanej nesprávnym procesným postupom súdu, ktorým tento znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, je (ako bolo spomenuté už aj vyššie) de facto prevzatím do nového kódexu civilného sporového práva obdobnej zmätočnosťnej vady, zakotvanej v minulosti (do 30. júna 2016 vrátane) v ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.; rozdiel v konštrukcii oboch tu spomínaných úprav je v tom, že kým za odňatie možnosti konať pred

súdom šlo považovať prakticky každé porušenie procesných práv neskoršieho dovolateľa (primárne pred súdom odvolacím, sekundárne však i pred súdom prvej inštancie), úprava platná a účinná od 1. júla 2016 už vyžaduje, aby tu bola vyššia (kvalifikovaná) miera (intenzita) konania (resp. opomenutia) súdu konajúceho v druhej (principiálne poslednej) inštancii, pričom práve takáto zvýšená miera zásahu do práv (jeho intenzita) má odôvodniť záver, že tu už nebolo rešpektované (bolo porušené) právo dotknutej strany na spravodlivý proces.

20. Rozdielom oproti skoršej úprave procesného práva je i to, že dnes dovolaním založeným na tvrdenom výskyte zmätočnosťných vád (vrátane tej podľa § 420 písm. f/ C. s. p., namietanej v prejednávanej veci) nemožno brojiť proti akémukoľvek rozhodnutiu odvolacieho súdu, ale len proti rozhodnutiam a/ vo veci samej a b/ tým, ktorými sa konanie končí (tu rozumej iným než vecným rozhodnutím). Tým, čo sa naopak nezmenilo, je to, že stotožnenie sa dovolacieho súdu s tvrdením dovolateľa, že konanie pred odvolacím súdom a/alebo jeho výsledok je zaťažený niektorou z vád podľa § 420 C. s. p., so sebou nesie záver o prípustnosti a zároveň dôvodnosti dovolania, oba odôvodňujúce zrušenie napadnutého rozhodnutia a naopak dôsledkom neprijatia argumentácie dovolateľa musia byť závery o neprípustnosti aj nedôvodnosti dovolania, pre ktoré dovolanie nemôže byť vybavené inak než jeho odmietnutím. Pri nazeraní na posudzovaný problém aj z tohto uhla pohľadu potom prípustnosť dovolania vylučovalo aj to, že uznesenie o neodkladnom opatrení zásadne nikdy nie je rozhodnutím vo veci samej (nakoľko tým je len rozsudok ako meritorne rozhodnutie o podstate nastoleného problému s konečnou platnosťou) a paralelne s konaním v prejednávanej veci prebieha (a podľa vedomosti najvyššieho súdu dosiaľ neskončilo) konanie vo veci samej - v dôsledku čoho za rozhodnutie končiace konanie možno považovať taktiež len konečné rozhodnutie vydané v konaní, ktorého predmetom je požiadavka na ustálenie pomerov účastníkov s konečnou platnosťou (v tejto súv. por. napr. uznesenie najvyššieho súdu z 11. októbra 2017 sp. zn. 3 Cdo 157/2017).

21. Vzhľadom k tomu, že dovolanie otca nebolo prípustné a ani dôvodné podľa § 420 písm. f/ C. s. p., najvyššiemu súdu neostávalo iné, než ho odmietnuť (§ 447 písm. c/ C. s. p.), samozrejme bez toho, aby mal možnosť skúmať vecnú správnosť napádaného uznesenia odvolacieho súdu.

22. O trovách dovolacieho konania potom rozhodnuté bolo podľa pravidiel uvedeného v ustanovení § 52 C. m. p., keď tu nešlo o prípad žiadnej z výnimiek podľa §§ 53 - 55 rovnakého zákona.

23. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.